Tillväxt- och regionplaneförvaltningen

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-05-10

TRN 2019-0057

Handläggare:
Maja Berggren

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Förslag till Havsplan Östersjön, granskningshandling

Ärendebeskrivning

Region Stockholm har beretts möjlighet att yttra sig över förslag till Havsplan för Östersjön, granskningshandling. Granskningen pågår under perioden 14 mars till 14 juni 2019. Region Stockholm har tidigare lämnat synpunkter på förslag till inriktning för havsplaneringen (TRN 2015-0157) och på samrådsförslaget av havsplan Östersjön (TRN 2018-0032). Region Stockholm yttrar sig över remissen i egenskap av ansvarig för regionplanering i Stockholms län. Samråd har skett med Länsstyrelsen i Stockholm.

Förslag till havsplaner för Sverige, granskningshandling, består av planförslag för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet samt av en miljökonsekvensbeskrivning. Tillväxt- och regionplaneförvaltningen lämnar endast synpunkter på de generella delarna av havsplanen och på Havsplan Östersjön, havsområde Norra Östersjön och Södra Kvarken. I förslaget till yttrande framförs framför allt de synpunkter som kvarstår sedan förvaltningens yttrande över samrådsförslaget.

Beslutsunderlag

Förvaltningens tjänsteutlåtande, 2019-05-10
Förslag till yttrande, 2019-05-10
Förslag till Havsplan Östersjön, granskningshandling, finns att läsa på https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/havsplanering/havsplaner/forslag-till-havsplaner.html

Förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden föreslås besluta följande

1. Yttrande över förslag till Havsplan Östersjön, granskningshandling, TRN 2019–0057, godkänns och överlämnas till Havs- och vattenmyndigheten.

2. Paragrafen förklaras omedelbart justerad

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har tagit fram ett förslag till havsplan för Östersjön. Syftet med havsplanen är att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling av havet.

Förvaltningen är positiv till förslaget till havsplan för Östersjön. Förvaltningen anser att havsplanen bidrar till en hållbar utveckling av havet, vilket är centralt även för en hållbar utveckling av Stockholmsregionen. Havsplanens syfte och mål ligger i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050. Förvaltningen noterar att HaV har förtydligat flera av Region Stockholms kommentarer på samrådsförslaget.

I huvudsak kvarstår följande synpunkter från samrådsyttrandet:

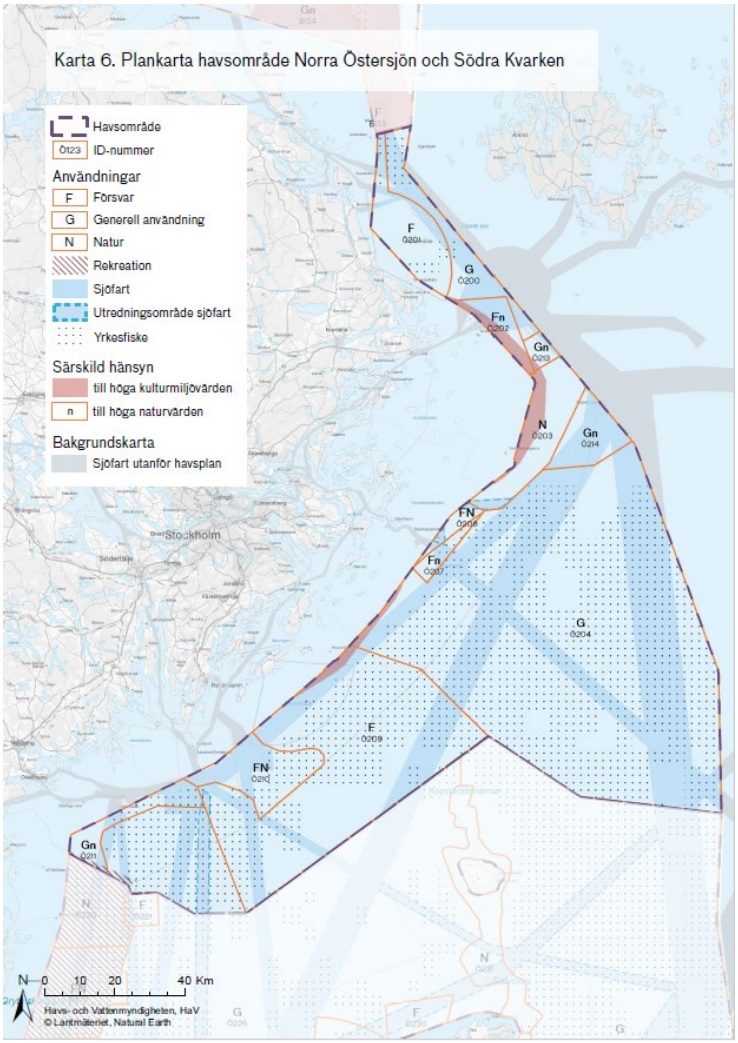
- Planen bör ha ett tydligare framtidsperspektiv och utgå från planeringsförutsättningar och samhällstrender.
- Fler utredningar om värdefulla naturområden och undervattensmiljö behövs.
- Det storskaliga fiskets konsekvenser för ekosystem och småskaligt fiske bör tas i beaktande på ett tydligare sätt.

Bakgrund

Sverige tar fram tre havsplaner – en för Bottniska viken, en för Östersjön och en för Västerhavet. Syftet med havsplanerna är att åstadkomma en långsiktigt hållbar utveckling av havet. Havsplanerna ska bidra till att:

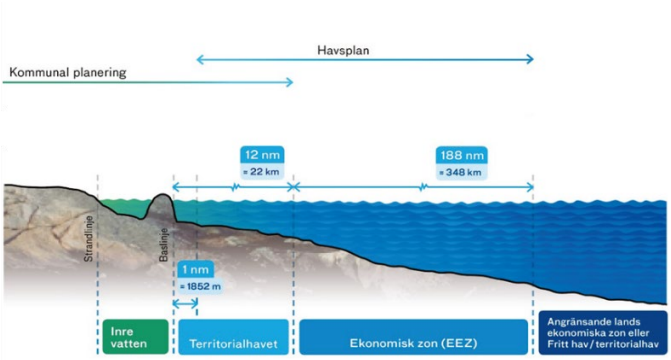
- god miljöstatus i havsmiljön nås och upprätthålls
- havets resurser används hållbart så att havsanknutna näringar kan utvecklas
- samexistens främjas mellan olika verksamheter och användningsområden.

Havsplanerna är statens samlade uppfattning om hur havet ska användas och vägleder myndigheter, kommuner och regionplaneorgan i planläggning och prövning av anspråk i havet. Stockholms län ligger i havsområdet Norra Östersjön och Södra kvarken, vilket ingår i Havsplan Östersjön (se figur 1 nedan).

Figur 2. Plankarta för del av Havsplan Östersjön. Källa Havs- och vattenmyndigheten

Havsplaneringen gäller från och med en nautisk mil utanför baslinjen till och med den ekonomiska zonen. Det innebär att havsplanerna i vissa fall överlappar med kommunernas översiktsplaner (se figur 2). I Stockholms län gäller det kommunerna Haninge, Norrtälje, Nynäshamn och Värmdö. I och med detta överlappar havsplanen även med den regionala planeringen.

Figur 2. Källa Havs- och vattenmyndigheten.

Förslaget till havsplan har 2030 som målår och 2050 som visionsår för att stimulera till diskussion om planeringens långsiktiga perspektiv. Planen innehåller ett övergripande mål och nio stödjande mål. De nio stödjande målen är indelade i två grupper – *skapa förutsättningar för*, vilket anger anspråk i närtid, och *skapa beredskap för*, vilket anger mer framtida behov.

Övergripande mål:

- God livsmiljö och hållbar tillväxt

Skapa förutsättningar för:

- Regional utveckling, rekreation och bevarande av kulturvärden
- Marin grön infrastruktur och främjande av ekosystemtjänster
- Hållbar sjöfart
- God tillgänglighet
- Utveckla energiöverföring och förnybar energiproduktion i havet
- Ett hållbart yrkesfiske
- Försvar och säkerhet

Skapa beredskap för:

- Framtida utvinning av mineraler och koldioxidlagring
- Framtida etablering av hållbart vattenbruk

Plankartan anger områden med *mest lämplig användning* och *särskild hänsyn*. De användningar som redovisas är energiutvinning, försvar, generell användning, kultur, natur, rekreation, sandutvinning, sjöfart, utredningsområde sjöfart och yrkesfiske. Särskild hänsyn redovisas för totalförsvarets intressen, höga kulturmiljövärden och höga naturvärden.

Överväganden
Allmänt
Förvaltningen anser att havsplanerna bidrar till en hållbar utveckling av haven. Havsplanens syfte och planeringsmål ligger i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050.

Förvaltningen noterar att HaV har förtydligat hur ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet förhåller sig till varandra och hur de tre hållbarhetsaspekterna påverkar planens innehåll.

I yttrandet över samrådshandlingen ansåg förvaltningen att planförslaget till viss del saknade perspektiv på fast- och deltidsboende i skärgården. Förvaltningen noterar att detta perspektiv har stärkts i granskningshandlingen. Resonemanget om småskaligt fiske skulle dock kunna fördjupas och utvecklas.

Planens framtidsperspektiv
Region Stockholms synpunkt om att havsplanen borde ha ett tydligare framtidsperspektiv kvarstår. Det gäller särskilt i fråga om att ta avstamp i de trender som angavs i nulägesanalysen. En kraftigt ökande sjöfart och större fartyg får stora konsekvenser för Stockholmsregionen – inte minst vad gäller utformning och lokalisering av Stockholmsregionens hamnar. Exempelvis byggs nu Norviks hamn med kapacitet för att ta emot fartyg som är för stora för Stockholms centrala hamnar, vilket får konsekvenser för godstransporter både på land och till sjöss som behöver utredas från ett samlat regionalt perspektiv.

Sjöfart
Sedan samrådsförslaget har HaV lagt till kategorin *Utredningsområde sjöfart* på plankartan med tillhörande förklaring. HaV har även förtydligat resonemanget om Horstensleden och TEN-T. Förvaltningen stöder att HaV utreder olika alternativ eftersom sjöfartens utveckling påverkar Stockholmsregionen i hög grad. HaV skulle med fördel kunna nämna TEN-T-konceptet Motorvägar till sjöss som handlar om att införa nya intermodala och maritima logistikkedjor i Europa.

Energi och klimat
Förvaltningen noterar att riksintresseanspråk för vindbruk och området med användning energi har utgått från plankartan över havsområde Norra Östersjön och Södra Kvarken på grund av riksintresseanspråk för totalförsvaret. I granskningshandlingen förtydligar HaV att försvarsintresset och energiutvinning har visat sig vara oförenliga ändamål – särskilt i Östersjön. Klimatförändringarna innebär att frågor som rör

elförsörjning och produktion av fossilfri energi generellt behöver få ökad tyngd i samhällsplaneringen. Förvaltningen välkomnar därför HaV:s förtydligande och ser positivt på att HaV planerar att utreda frågan vidare.

Natur och fiske
Havsplanen pekar ut naturområden på plankartan i form av användning natur och särskild hänsyn till höga naturvärden. Även så kallade klimattillflykter pekas ut. Det råder i dag brist på kunskap om undervattensmiljön och förvaltningen efterlyser därför fler utredningar och att mer kunskap inhämtas från kommuner och länsstyrelser så att dessa utpekanden bygger på ett gediget underlag.

Korrekta områdesskydd är också centralt för kustfisket eftersom fisket är beroende av fungerande ekosystem. Det småskaliga fisket påverkas även av det storskaliga fiske som sker längre ut till havs – ju mer fisk som fångas där desto mindre kan söka sig in mot kusten. Förvaltningen anser därför att trålgränsen för det storskaliga fisket bör utredas ytterligare och eventuellt flyttas ut.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet
Beslutet bedöms inte innebära några ekonomiska konsekvenser för landstinget.
[Text]

Miljökonsekvenser av beslutet
I enlighet med landstingets miljöpolitiska program, Miljöprogram 2017–2021 har hänsyn till miljön beaktats och det bedöms att en särskild miljökonsekvensbedömning i detta ärende inte är relevant.
[Text]

Hanna Wiik
Förvaltningschef

Maja Berggren

Tillväxt- och regionplanenämnden

FÖRSLAG TILL YTTRANDE
2019-05-10

TRN 2019-0057

havochvatten@havochvatten.se

Förslag till havsplan Östersjön, granskningshandling

Inledning

Region Stockholm yttrar sig över Förslag till havsplaner för Sverige, granskningshandling, utifrån regionens roll som ansvarig för regionplanering i Stockholms län. Region Stockholm har tidigare lämnat synpunkter på förslag till inriktning för havsplaneringen (TRN 2015-0157) och på samrådsförslaget av havsplan Östersjön (TRN 2018-0032).

Region Stockholm lämnar endast synpunkter på de generella delarna av havsplanen och på Havsplan Östersjön, havsområde Norra Östersjön och Södra Kvarken. Synpunkterna gäller framför allt de delar som kvarstår sedan samrådsförslaget togs fram.

Synpunkter

Sammanfattning

Region Stockholm har följande synpunkter:

- Planen bör ha ett tydligare framtidsperspektiv och utgå från planeringsförutsättningar och samhällstrender.
- Fler utredningar om värdefulla naturområden och undervattensmiljö behövs.
- Det storskaliga yrkesfiskets konsekvenser för ekosystem bör tas i beaktande på ett tydligare sätt och det småskaliga kustnära yrkesfisket bör prioriteras.

Allmänt

Region Stockholm ser positivt på att Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har tagit fram ett förslag till havsplan för Östersjön. Havsarealen i Stockholms län uppgår till hela 9 400 kvadratkilometer och en hållbar utveckling av havet är därmed centralt för Stockholmsregionens utveckling

och attraktionskraft. Havsplanen ligger i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen, RUFS 2050.

Planens framtidsperspektiv
I yttrandet över samrådsförslaget angav Region Stockholm att havsplanen borde ha ett tydligare framtidsperspektiv. Det är positivt att HaV har fördjupat beskrivningen av olika trender och av havsplanens målbild. Målåret 2030 ligger dock bara tio år bort och Region Stockholm anser att havsplanen skulle kunna vara skarpare angående vilka åtgärder som är prioriterade att vidta för att planeringsmålen ska kunna nås.

Region Stockholm anser också att havsplanen bör ta tydligare avstamp i relevanta samhällstrender och förutsättningar som påverkar havsplaneringen. I HaV:s nulägesbeskrivning från 2014 anges exempelvis att sjötransporterna till svenska hamnar beräknas öka med 137 procent fram till 2050. Det är en kraftig ökning och borde göra tydligare avtryck både i förhållningssätten och på plankartan. Detsamma gäller utvecklingen mot större fartyg – något som påverkar utformningen och lokaliseringen av hamnar. Regional helhetssyn och samordning mellan lokal, regional och nationell nivå är centralt i denna typ av frågor.

Sjöfart
Region Stockholm är positiv till att havsplanen uttrycker att gods bör föras över från väg till sjöfart. Detta anges som inriktning även i RUFS 2050 och är en förutsättning för att det nationella målet om nettonollutsläpp till 2045 ska kunna nås. Havsplanen skulle med fördel kunna nämna konceptet Motorvägar till sjöss inom TEN-T och redovisa TEN-T-nätet på karta.

Energi och klimat
Då klimatförändringarna och kraftförsörjningen är angelägna frågor för Region Stockholm är det glädjande att havsplanen har ett tydligt mål om att skapa förutsättningar för utvecklad energiöverföring och förnybar elproduktion i havet. Det är också positivt att havsplanen tar höjd för eventuell framtida koldioxidlagring, vilket är ett liknande förhållningssätt som finns med i RUFS 2050. I havsplanen står att HaV planerar att gå vidare med att utreda riksintresse för totalförsvaret, vilket Region Stockholm följer med intresse.

Natur och kustfiske
Att peka ut värdefulla naturområden är en av havsplanens viktigaste funktioner. Region Stockholm betonar vikten av att sådana utpekanden sker utifrån relevanta underlag från kommuner, länsstyrelser och regioner.

Undervattensmiljön är ännu relativt outforskad och Region Stockholm välkomnar fler utredningar om naturvärden och ekosystemet i havet.

Ett väl fungerande ekosystem är också centralt för kustfisket i regionen – något som skulle kunna lyftas fram tydligare i planen. Region Stockholms landsbygds- och skärgårdsstrategi[1] anger att det kustnära yrkesfisket har en viktig roll att spela för det lokala näringslivet och för Stockholmsregionens attraktionskraft. Det kustnära yrkesfisket har under de senaste decennierna gått kraftigt tillbaka, delvis på grund av att storskaligt pelagiskt fiske har prioriterats av myndigheter och regelverk. För att kustfisket ska bibehållas krävs att lek- och uppväxtområden för marina arter säkerställs och att det småskaliga kustfisket prioriteras framför det storskaliga pelagiska fisket. Region Stockholm efterfrågar vidare en analys av lämplig trålgräns på plankartan.

Regional planering
Region Stockholm ser positivt på att HaV har förtydligat regionernas roll i havsplaneringen. För att åstadkomma en hållbar utveckling av havet är det angeläget att havsplanerna kopplas ihop med planeringen på land – i det avseendet fungerar regionplaneringen, med sitt längre tidsperspektiv och större geografiska område som en länk mellan den statliga och den kommunala nivån. Region Stockholm ser fram emot ett fortsatt samarbete med HaV i dessa delar.

För att förtydliga hur samhällsintressen och målkonflikter ska hanteras på olika nivåer även i havsplaneringen och dess koppling till planeringen på land, vore det önskvärt om det tidigare förslaget om en nationell strategi för fysisk planering togs vidare.

[1] 2018:15 Delregional utvecklingsplan för Stockholms kust och skärgård, http://www.rufs.se/publikationer/20082/200815-delregional-utvecklingsplan-for-stockholms-kust-och-skargard/